

زانكۆی سه‌لاحه‌دین - هه‌ولێر
Salahaddin University-Erbil

زانكۆی سه‌لاحه‌دین
كۆلیژی ئاداب
به‌شی جوگرافیا /
قوناغی سییه‌م گشتی

(بهنه‌ماکانی داتای شوینی)

مامۆستای بابته
جیگر حسن محمود

mobile: 0750 4838744

Email: jegr.mohood@su.edu.krd

20 - 9 - 2022

ناوهپۆکی وانه

دهسته واژه كان

1_ دیتم (Datum):

أ_ بریتیه له بچوکتیرین بهشی داتا.

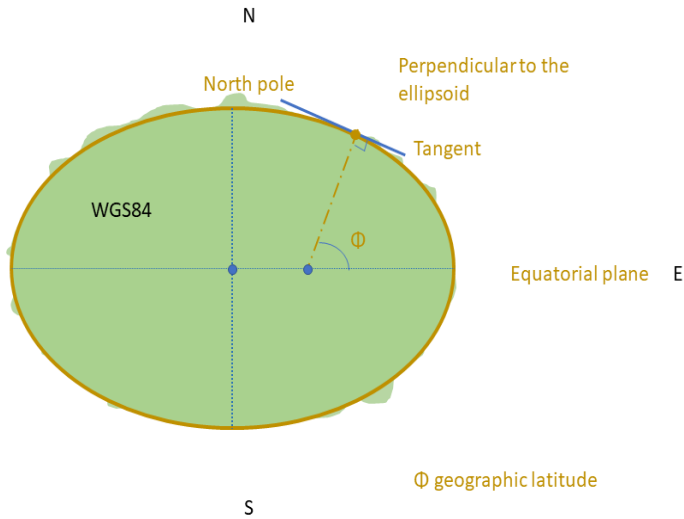
ب_ ژمارهیه که یان راستیه کی تاکه.

ج_ به تهنها داده نریت له داتا بهیس (Data base).

د_ ده کریت ژماره یان پیت یان وو شهیه ک پیت.

ت_ هه چهنده مه بهست لی تاکی داتا کانه به لام به شیوهیه کی باو وا به کارنایهت زیاتر له بواری کۆردینهت

سیستم بۆ ده ستنیشان کردنی دووره کانی زهوی به کار دیت.

دهسته واژهگان

2_ داتا (Data):

أ_ بریتیه له کۆمهڵیک له راستیهکان.

ب_ به کۆمهڵ دادهنریت له داتا بهیس.

ج_ به شیوهیهکی گشتی به تاک به کاردیت به لām مه بهست لیتی کۆمهله.

د_ داتاگان زانیارییه له شیوهی سه رهتایه کهیدا بـ هیچ چاره سه رکردنیک.

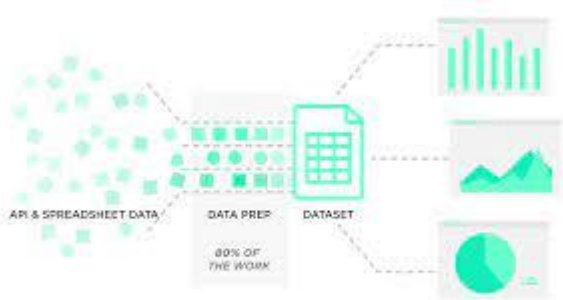
ت_ داتاگان راستیهکن به شیوهیهکی ئاسان به کاردیت بۆ به دهست هینانی زانیاری.

دهسته واژهگان

3_ داتا سیټ (DataSet):

أ_ بریتیه له کۆمهڵیکی هاوبهش له داتا که په یوهندی به بابه تیکی دیاریکراو ههیه، وهک پلهی گهرما دانیشتوان.

ب_ پیوهر و شیوازی جیاوازی ههیه بهلام دهییت هه مووی په یوهست ییت بابه ته دیاریکراوه که.

4_ زانیاری (Information):

بریتیه لهو زانیاریه ی که له داتاگان به دهست ده که ویټ، گۆزارشت له شیکردنه وهیه ک یان روونکردنه وهی رسته یه ک دهکات.

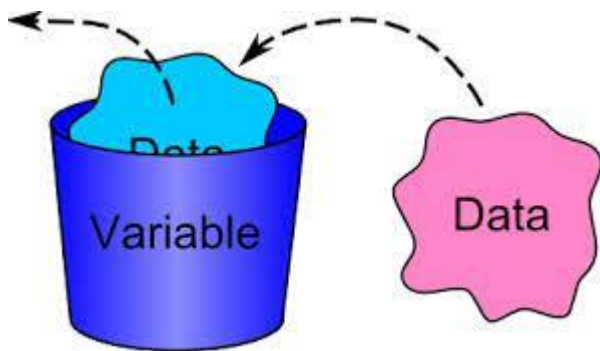
دهسته واژهگان

6_ داتابیس (Data base):

بریتیه له کۆمهڵیکی هاوبهش له داتای هاوچهشن و پیکهوه گریدراو (له گهڵ خهسلهتهکانی ئەم داتایه) به شیوهیهک دیزاین کراوه که پێویستی بهردهوامی زانیاریه کانه، واتا کۆکردنهوهی و ریکخستنی داتاگان به شیوهیهک بتوانی به ئاسانی زانیاری لێ وهربگیریت.

7_ گوڤراو (Variable):

بریتیه له تاییهتیهندییهکی دیاردهیهک له یهکهکانی کۆمهلهیهکی دیاریکراو ئەم تاییهتیهندییه جیاوازه له یهکێک بۆ یهکێکی تری کۆمهلهگا که یان ناوچه که.

داتا شوینییه کان

9_ داتا شوینییه کان (Spatial Data):

أ_ بریتیه لهو داتایه ی که شوینی جوگرافی دیاردهیه ک لهسه زهوی دیاریده کات.

ب_ سیسته میکی تان و پۆی ههیه (Coordinate System) هیلی دریزی بازنه ی پانی .

ج_ نهو دیاردهیه له خالی کدا یان له هیلی کدا یان رووبه ریکی دا بلاو بوته وه.

د_ ده توانریت شیکردنه وه ی شوینی بو بکریت وه ک شیوه و نمونه ی دابه ش بوون.

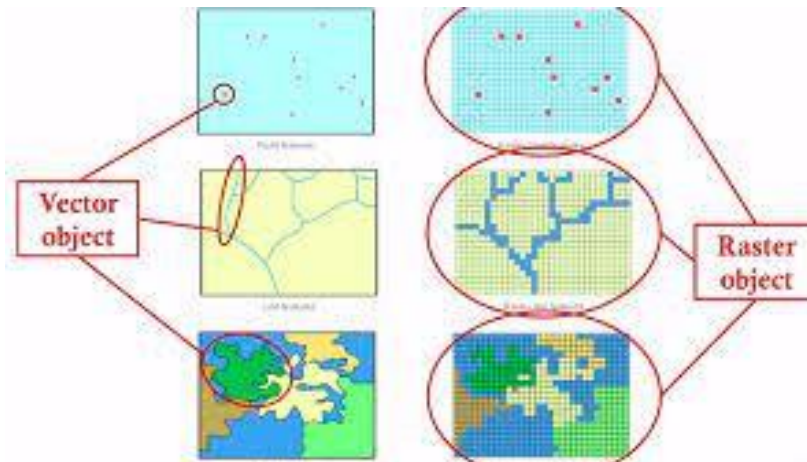
Spatial Data and Attribute Data

جوړی داتاګان له GIS:

داتاګان بهیږی سروشتیان له GIS دوو جوړن :

۱- داتای شوینتی (Spatial Data): شوینتی جوګرافی دیاردهیهګ لهسهر زهوی دیاری دهګات .

۲- داتای وهسفی (Attribute data) یان داتای خشتهی : وهسفګردنی یان خهسلهتهګانی داتا شوینیهګان .

جۆرهكانى داتاي شوينى

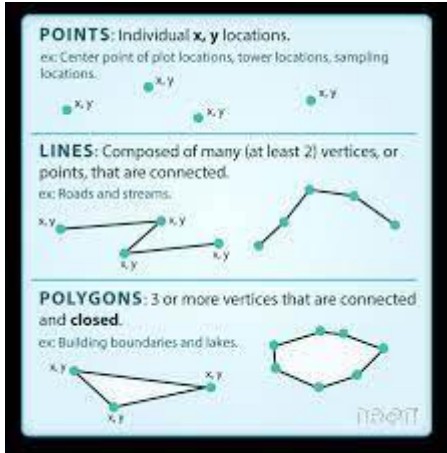
- داتاي شوينى به پيى نواندن و نيشاندانى له سيستمى زانباريه جوگرافيه كان سى جۆره :

جۆرهكانى داتاي شوينى :

۱- خال (Point) : برتیه له خالێك كه شوينى ديارده خالیه كان دهست نيشان دهكات ، هيچ دووریه كى شوينى نيه ، (X & Y) يان (Lat & Log) ههیه ، شوينى دياردهیه كى بچووك يان رووداویك له سه ر زهوى دهست نيشان دهكات .

۲- هیل (Line) : برتیه له هیلێك ئه و ديارده هیلێانه نيشان دهكات كه يهك دوور يان ههیه كه تنها درێژه ، سه رهتا و كوئای ههیه ، ديارده ی هیل یان ديارده له سه ر زهوى وهك (رینگا ، روبار) يان تنها له سه ر نه خشه به ديار ده كه ویت وهك (سنوور) .

۳- رووبهر (Polygon) : برتیه له رووبه رێك ئه و دياردانه دهست نيشان دهكات كه ناوچه يه كى داخرا و داده پۆشیت له دوو دوور ی پێك دیت درێژوو بانى رو به رو چیهوى ههیه ، وهك كیلگه يه كى كشتوكالی يان يه كه يه كى كارگيری (قهزا ، ناحیه) .

جۆرهكانى داتاي شوئنى له (GIS) دا

جۆرهكانى داتاي شوئنى له GIS: داتاي شوئنى به پيى بهردهوامى بونى شوئنى دياردهكه له GIS دا دوو جۆرن :

1- داتاي پچراو (Discrete Data): بریتیه لهو دياردهیهى شوئنیکی دياریکراوی ههیهو بهردهوام نییه لهسه زهویی بههاکهی ژمارهکی تهواوه، گوزارشت لهدياردهیک یان روداویکی ديارکراو دهکات بهبى بهردهوام بوونی دياردهکه یان روداوهکه ، وهک شوئنى شارهکان شوئنى نهخوشخانه به گشتی ئهو دياردانه که دهژمیردرین بهلام ناپیورین .

2- داتاي بهردهوام (Continous Data): بریتیه لهو دياردانهی روداو بونی لهسه زهویی بهردهوامه بههاکهی

دهکریت بکهوئته نیوان دوو ژمارهیی تهواو گوزارشت لهدياردهیک یان یان روداویکی بهردهوامی شوئنى دهکات. وهک دياردهی پلهی گهرما ، بهواتایهکی تر ئهو برهیه که دهپیوریت و ناژمیردریت.

جۆرهكانى داتاي شوينى له (GIS) دا

Feature: بریتیه له دیاردهیهکی راستی لهسەر زهوی دهتوانریت لهسەر نهخشه دابنریت و بهشیوهیهک لهشیوهكان پيشان بدریت.

هەر "Feature" یك له چوار رهگهزی سهرهکی پیکدییت:

۱- شیوه (Shape).

۲- شوین (Location).

۳- هیما (Symble).

۴- خشته – وهسف (Attributes).

T.B: بۆ پيشاندانی شوینى دیاردهكان لهسەر شاشه لهناو بهشی (View) دا (Right Click) بکه برۆ بهشی

خوارهوه کليک له (Data From Properties) بکه دواتر کليک له General دواتر بهشی Unit نوسراوه

.Display

هه نگرتنی (save) دیاردهگان

هه نگرتنی (Save) هه دیاردهیهک (Feature) به دوو جۆری فایل سهرهکی له GIS هه لده گیریت:

۱- Shape File.

۲- Feature Classes.

۱- Shape File : ریگایکه که بۆ خهزنکردن و هه نگرتنی داتای شوینی له شیوهی Vector که تیدا (Location) و (Shape) و (Attribute) تیدا هه لده گیریت.

T.B : هه Shape File یک تاییه ته به و دیاردانهی که هه مان شیوهیان ههیه و اتا یان Point یان Line یان Polygon وه یهک سیستمی شوینیان ههیه .

T.B : "Shape File" هیما "Symbology" تیدانیه، ده توانی خهسلهت و خال و شوین بگۆریت به لام "Symbology" ناگۆریت.

T.B : هه ریبهک Shape File بۆ یهک دیاردهیه ، و اتا تهنها بۆ Point یان تهنها بۆ Line یان تهنها بۆ Polygon.

۲- Feature Classes : بریتیه له فایلیک کۆمه لئیکی هاوشیوه له خۆده گریت که هه موو کۆمه له که هه مان شیوهیان ههیه له سهر نه خشه و اتا یان Point یان Line یان Polygon ههروهها له ره گهزه کانی دیکهش دا هاوبه شن وه ئه م جۆرهیان له ناو Geodatabase هه لده گیریت وه به کارده هیتیریت.

T.B : کاتیک Shape File دینیت بۆ ناو Geodatabase ئه وه Shape File هه که ده گۆریت بۆ Feature Class.

وانه‌ی داهاتوو:

❖ هه‌نگاوه‌کانی دروستکردنی (shape file) و

❖ سیستهمی ده‌ست نیشانکردنی شوینی (coordinate system).

